

دانشگاه بلوچستان
تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در (جغرافیا و برنامه ریزی شهری)

عنوان:

بررسی عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در امور شهری و آرایه الگوی مناسب (مطالعه موردی فسا)

استاد راهنما:

دکتر حسین یغفوری

تحقیق و نگارش:

سجاد رفیعیان

شهریور ۱۳۸۹

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه سیستان و بلوچستان
تحصیلات تکمیلی

پایان نامه کارشناسی ارشد در (جغرافیا و برنامه ریزی شهری)

عنوان:

بررسی عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در امور شهری و آرایه الگوی مناسب (مطالعه موردی فسا)

استاد راهنما:

دکتر حسین یغفوری

استاد مشاور:

دکتر زهره هادیانی

تحقیق و نگارش:

سجاد رفیعیان

(این پایان نامه از حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان بهره مند شده است)

شهریور ۱۳۸۹

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان بررسی عوامل موثر بر مشارکت شهروندان در امور شهری و آرایه الگوی مناسب (مطالعه موردی فسا) قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری توسط دانشجو سجاد رفیعیان تحت راهنمایی استاد پایان نامه دکتر حسین یغفوری تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

سجاد رفیعیان

این پایان نامه ۶ واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ ۱۳۸۹/۴/۱۴ توسط هیئت داوران بررسی و درجه به آن تعلق گرفت.

نام و نام خانوادگی	امضاء	تاریخ
استاد راهنما:	دکتر حسین یغفوری	
استاد راهنما:		
استاد مشاور:	دکتر زهر هادیانی	
داور ۱:	دکتر جواد بذرفشان	
داور ۲:	دکتر اسفندیار بندریان	
نماینده تحصیلات تکمیلی:		

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب سجاد رفیعیان تأیید می‌کنم که مطالب مندرج در این پایان‌نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان‌نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد.

نام و نام خانوادگی دانشجو:

امضاء

تقدیم بہ

پدر و مادر و سوزم،

خواهران عزیزتر از جانم و ہمسر مہربانم۔

سپاسگزاری

سپاس بی حد خدای را عزوجل که ما را نعمت آموختن عطا فرمود و درود بر خاتم فرستادگانش محمد مصطفی(ص) که طلب علم را واجب و زکاتش را نشر آن قرار داد.

بدون شک کسی که سپاس‌گذار خلق نباشد ثناگوی خالق نیز نخواهد بود. پس بر خود فرض می‌دانم تا سپاس و امتنان خود را از همه‌ی کسانی که مرا یاری رسان بودند تا یکی دیگر از مراحل زندگی‌ام را پشت سر گذارم اعلام دارم.

قبل از همه بوسه می‌زنم بر دستان پدر و مادر عزیزم که دستان گرمشان تکیه‌گاه و یادشان همواره مایه‌ی امیدواریم بوده است. همچنین از همسر مهربانم که دلگرمی‌هایش مرا به زندگی امیدوارتر کرد.

از اساتید فرزانه جناب آقای دکتر حسین یغفوری و سرکار خانم دکتر زهره هادیانی به پاس راهنمایی و پشتیبانی‌هایشان کمال تشکر و امتنان را دارم.

از آقایان دکتر بذرفشان و دکتر بندریان اعضای محترم هیأت داوران و جناب آقای پودینه نماینده محترم تحصیلات تکمیلی تشکر و قدردانی خود را اعلام می‌دارم.

همچنین از همکلاسی‌هایم: آقایان عبدالله رازدشت، علیم درازهی، محمد امین هونک زهی، ریواز و خانم ملکی. دوستان عزیزم: آقایان: عیسی رفیعی، علی تقی پورجاوی، احسان ولیان، جعفر درخشی، مهدی بیرانوندزاده، ابراهیم ابراهیم پور، یاران و دوستان همیشگی‌ام آقایان ایمان روستا، مجتبی روستا، مراتب سپاس و تشکر خود را اعلام می‌دارم.

سجاد رفیعیان

چکیده:

از نیمه دوم قرن بیستم مفهوم مشارکت با نگرشی نو به موضوعی کلیدی در برنامه های توسعه، خصوصاً برنامه های توسعه شهری بدل شده است. از مهم ترین آثار مشارکت در فرایند برنامه ریزی و مدیریت شهری می توان به ایجاد علاقه و اعتماد در مردم برای توسعه و پیشرفت، استفاده بهینه از منابع و امکانات عمومی و خصوصی اشاره کرد. بنابراین مهم ترین ابزار برای مدیریت شهری موفق، بهره گیری از مشارکت مردم است. برای تقویت و گسترش امر مشارکت مردم در برنامه ریزی، شناخت عوامل مؤثر بر این امر ضروری است. مشارکت در کشور ما پدیده تازه ای نیست اما با رشد شهرنشینی و به تبع آن تغییر الگوی مشارکتی، لزوم بازبینی در این مفهوم و ارائه الگوی مناسب با نیازهای امروزی شهروندان احساس می گردد.

در ایران به دلیل فراهم نشدن ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و حقوقی مناسب با مشارکت شهری و همچنین عدم وجود نظام مدیریت شهری مشارکت خواه، نقش مشارکت شهروندان در پروژه ها و طرح های شهری کم رنگ می باشد. شهر فسا با ۹۲۰۲۰ نفر جمعیت در سال ۱۳۸۵ از شهرهای پرجمعیت استان فارس است، از مشکلات فراروی مدیریت شهر فسا در خدمات رسانی مناسب به شهروندان که مرتبط با عدم مشارکت فعال شهروندان است را می توان به، کمبود درآمد مدیریت شهری، عدم همکاری برخی از شهروندان در رابطه با پرداخت عوارض به شهرداری، عدم رعایت هنجارهای اجتماعی از سوی برخی از شهروندان، عدم آگاهی شهروندان از حقوق و تکالیف خود در امور مربوط به شهر اشاره کرد. هدف اصلی مطالعه حاضر بررسی ظرفیت و قابلیت های مشارکت شهروندان فسایی در امور شهری و بررسی عملکرد مدیریت شهر فسا در رابطه با مشارکت شهروندان در امور مربوط به شهر است. در این تحقیق که از نوع کاربردی و توسعه ای است از روش تحقیق توصیفی-تحلیلی برای پاسخ به سؤالات و ارزیابی راه حل برای مسأله مورد نظر استفاده شده است. برای گردآوری اطلاعات از دو روش مختلف اسنادی و پیمایشی (پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده) استفاده شده است. در پژوهش حاضر جهت بررسی عوامل مؤثر بر افزایش مشارکت شهروندان در مدیریت شهری و ارائه الگوی مناسب ابتدا به مطالعه ادبیات مربوطه پرداخته شد، پس از شناخت نظریات و الگوهای مختلف، در تحقق

عملی مشارکت دو پیش شرط ضروری یعنی: ۱-گرایش و تمایل به مشارکت و ۲- امکان مشارکت، تشخیص داده شد. در نتیجه تمرکز اصلی به این دو مهم قرار گرفت و بر این اساس فرضیات پژوهش حول این دو محور قرار گرفت. جهت سنجش هر یک از فرضیات مطرح شده پرسشنامه‌ای بر اساس شناسایی متغیرهای هر عامل (گرایش و تمایلات به مشارکت و امکان مشارکت) تدوین، اجرا و تجزیه و تحلیل شد. در فصل چهارم با آزمون‌های آماری مناسب برای سنجش فرضیات، فرضیات مورد توصیف و تحلیل قرار گرفت.

نتایج حاصل از پژوهش حاضر نشان می‌دهد که شهروندان فسایی دارای ظرفیت مشارکت‌پذیری متوسط به بالا هستند. نتایج حاصل از ارزیابی عملکرد مدیریت شهری شهر فسا در رابطه با افزایش مشارکت شهروندان نشان می‌دهد که مدیریت شهری، شهر فسا در این رابطه عملکرد ضعیفی را داشته است، به طوری که نتایج تحلیل داده‌ها این عملکرد را در حد کم و خیلی کم ارزیابی کرده‌اند.

کلید واژه: مشارکت شهروندان، امور شهری، ظرفیت مشارکت شهروندان، عملکرد مدیریت شهری، فسا

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱ فصل اول: کلیات تحقیق
۲ ۱-۱- تعریف مسأله و بیان سؤال‌های اصلی تحقیق
۷ ۲-۱- ضرورت انجام تحقیق
۸ ۳-۱- پیشینه تحقیق
۱۲ ۴-۱- فرضیه تحقیق
۱۲ ۵-۱- اهداف تحقیق
۱۴ ۶-۱- مشکلات تحقیق
۱۵ ۷-۱- روش تحقیق
۱۵ ۸-۱- ابزار جمع آوری اطلاعات
۱۷ ۹-۱- حجم نمونه و روش نمونه‌گیری
۲۰ ۱۰-۱- متغیرهای تحقیق
۲۰ ۱۱-۱- روش‌های تجزیه و تحلیل اطلاعات
۲۱ ۱۲-۱- کاربردهای تحقیق
۲۱ ۱۳-۱- استفاده‌کنندگان از نتایج پایان‌نامه
۲۲ ۱۴-۱- فرایند کلی انجام تحقیق
۲۳ نتیجه‌گیری
۲۴ فصل دوم: اندیشه‌ها و مبانی نظری
۲۵ مقدمه
۲۵ ۱-۲- مشارکت
۲۷ ۱-۲-۲- مفاهیم مشارکت
۲۹ ۲-۲- مدیریت شهری
۲۹ ۳-۲- سوابق مشارکت مردمی در برنامه‌ریزی شهری
۲۹ ۴-۲- اهمیت و ضرورت مشارکت مردمی در توسعه شهری
۳۱ ۵-۲- طبقه بندی الگوهای مشارکت
۳۱ ۱-۵-۲- بر حسب نوع مشارکت
۳۲ ۲-۵-۲- بر حسب زمینه مشارکت
۳۲ ۳-۵-۲- بر حسب نوع سازماندهی
۳۳ ۴-۵-۲- بر حسب انگیزه مشارکت
۳۴ ۵-۵-۲- بر حسب میزان دخالت و شرکت دادن شهروندان
۳۵ ۶-۵-۲- بر حسب جایگاه شهروندان در پروژه‌های شهری
۳۷ ۷-۵-۲- انواع مشارکت در قلمرو برنامه‌ریزی و طراحی شهری
۳۷ ۶-۲- ظرفیت مشارکت
۳۷ ۱-۶-۲- ظرفیت مشارکت در تصمیم‌گیری مدیریتی

۳۷۲-۶-۲- ظرفیت مشارکت در تأمین مالی طرح‌ها.....
۳۸۲-۶-۳- ظرفیت مشارکت در تأمین نیروی انسانی.....
۳۸۲-۷- پیش‌نیازهای جذب و سازماندهی مشارکت شهروندان و عوامل مؤثر بر مشارکت.....
۴۶۲-۸- موانع مشارکت مردمی.....
۴۹۲-۹- ساختار مدیریت شهری و رابطه آن با مشارکت شهروندان.....
۵۳۲-۱۰- جایگاه مشارکت شهروندی در قوانین شهرداری و شورای شهر.....
۵۴۲-۱۱- دیدگاه‌های فلسفی در زمینه مشارکت.....
۵۵۲-۱۱-۱- نظریه همراه ساختن.....
۵۵۲-۱۱-۲- نظریه مشورتی.....
۵۶۲-۱۱-۳- نظریه درمان آموزشی- اجتماعی.....
۵۶۲-۱۱-۴- نظریه‌های قدرت جامعه.....
۵۶۲-۱۲- نظریه‌های برنامه‌ریزی مشارکتی.....
۵۷۲-۱۲-۱- حمایت و کثرتگرایی در برنامه‌ریزی.....
۵۸۲-۱۲-۲- برنامه‌ریزی گام‌به‌گام.....
۵۸۲-۱۲-۳- برنامه‌ریزی پاسخگو.....
۵۸۲-۱۲-۴- برنامه‌ریزی غیراقلیدسی.....
۵۹۲-۱۲-۵- برنامه‌ریزی مشارکتی و دموکراتیک.....
۵۹۲-۱۳- نظریه جیمز میجلی.....
۶۱۲-۱۴- نظریه دیوید دریسکل.....
۶۱۲-۱۴-۱- اشکال عدم مشارکت.....
۶۲۲-۱۴-۲- اشکال مشارکت.....
۶۳۲-۱۵- نظریه ساموئل پل.....
۶۳۲-۱۶- نظریات مربوط به مدل‌های مشارکت شهروندان.....
۶۳۲-۱۶-۱- مدل نردبان مشارکت آرنشتاین.....
۶۵۲-۱۶-۲- مدل نردبان مشارکت وایدمان و فمرز.....
۶۵۲-۱۶-۳- مدل نردبان مقتدرسازی شهروندان.....
۶۶۲-۱۶-۴- مدل موش.....
۶۷۲-۱۷- تکنیک‌های مشارکت مردمی.....
۶۷۲-۱۷-۱- تکنیک‌های ساخت نیافته و نامنظم.....
۶۸۲-۱۷-۲- تکنیک‌های سازمان یافته و منظم.....
۶۹۲-۱۷-۳- تکنیک‌های فعال.....
۷۰۲-۱۷-۴- تکنیک‌های انفعالی.....
۷۰۲-۱۸- مدل پلکانی هفت مرحله‌ای فرایند مشارکت.....

۷۲	نتیجه‌گیری.....
۷۳	فصل سوم: عرصه‌ی پژوهش
۷۴	مقدمه
۷۴	۱-۳- موقعیت، تقسیمات سیاسی و اداری.....
۷۶	۲-۳- ویژگی‌های طبیعی.....
۷۶	۱-۲-۳- ناهمواری‌ها.....
۷۶	۲-۲-۳- اقلیم.....
۷۷	۳-۳- تاریخچه‌ی شهرستان و شهر فسا.....
۷۸	۴-۳- ویژگی‌های انسانی.....
۷۸	۱-۴-۳- ساختار سنی جمعیت.....
۷۹	۲-۴-۳- ساختار جنسی جمعیت.....
۷۹	۳-۴-۳- مهاجرت.....
۸۰	۵-۳- ویژگی‌های اقتصادی.....
۸۰	نتیجه‌گیری
۸۱	فصل چهارم: تحلیل یافته‌های پژوهش
۸۲	مقدمه
۸۲	۱-۵- توصیف و تحلیل داده‌های فرضیه اول.....
۸۲	۱-۱-۵- ویژگی‌های فردی پاسخگویان.....
۸۵	۲-۱-۵- توصیف و تحلیل میزان اوقات فراغت شهروندان.....
۸۶	۳-۱-۵- توصیف و تحلیل میزان اعتماد اجتماعی شهروندان به یکدیگر.....
۸۹	۴-۱-۵- توصیف و تحلیل هزینه و منفعت در پرداخت عوارض به شهرداری.....
۹۳	۵-۱-۵- توصیف و تحلیل هزینه و منفعت شرکت در انتخابات شورای شهر.....
۸۷	۶-۱-۵- توصیف و تحلیل داده‌های هزینه و منفعت شرکت در طرح‌های مشارکتی در امور شهری.....
۹۶	۷-۱-۵- توصیف و تحلیل هزینه و منفعت در رابطه با مشارکت در امور محله.....
۱۰۰	۸-۱-۵- توصیف و تحلیل تمایل و گرایش شهروندان به مشارکت.....
۱۰۹	۹-۱-۵- توصیف و تحلیل احساس بی‌قدرتی یا تصور از خویشتن.....
۱۱۴	۱۰-۱-۵- تحلیل و ارزیابی کل متغیرهای پرسش‌نامه.....
	۲-۵- تحلیل روابط بین ویژگی‌های شخصیتی پاسخگویان با دیگر متغیرهای ظرفیت مشارکت شهروندان:.....
۱۱۵	۱-۲-۵- تحلیل روابط بین میزان سن افراد بر دیگر متغیرهای ظرفیت مشارکت شهروندان
۱۱۶	۲-۲-۵- تحلیل روابط بین تحصیلات افراد بر دیگر متغیرهای ظرفیت مشارکت شهروندان
	۳-۲-۵- تحلیل روابط بین نوع فعالیت(شغل) افراد بر دیگر متغیرهای ظرفیت مشارکت

۱۱۸شهروندان
۱۲۰۳-۵- توصیف و تحلیل داده‌های فرضیه دوم
۱۳۱۴-۵- توصیف و تحلیل مصوبات شورای شهر
۱۳۴۱-۴-۵- بررسی تعداد مصوبات شورای شهر فسا مرتبط با مشارکت مردمی
۱۳۶۵-۵- تحلیل اعتبار پرسشنامه
۱۳۶۱-۵-۵- تحلیل اعتبار پرسشنامه فرضیه اول
۱۳۶۲-۵-۵- تحلیل اعتبار پرسشنامه فرضیه دوم
۱۳۷نتیجه گیری
۱۳۸فصل ششم: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری، آزمون فرضیات و ارایه‌ی پیشنهادات
۱۰۳مقدمه
۱۳۹۱-۶- آزمون فرضیات
۱۴۰۲-۶- نتیجه‌گیری
۱۴۱۳-۶- ارایه‌ی پیشنهادات
۱۴۷مراجع
۱۵۴پیوست‌ها
۱۵۵پیوست (الف) - پرسشنامه شهروندان
۱۵۸پیوست (ب) - پرسشنامه مسؤلین شهری (مدیریت شهری)

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان جدول
۳۶	جدول ۱-۲. انواع مشارکت از لحاظ جایگاه شهروندان در پروژه‌های شهری.....
۶۵	جدول ۲-۲. نردبان مشارکت شهروندان از نظر آرنشتاین.....
۶۶	جدول ۳-۲. مدل نردبان مقتدرسازی شهروندان.....
۷۸	جدول ۱-۳. تعداد خانوار، جمعیت کل و بعد خانوار شهر فسا طی سال‌های ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵.....
۷۹	جدول ۲-۳. گروه‌های عمده سنی در شهر فسا طی دوره‌های آماری ۱۳۶۵، ۷۵، ۸۵.....
۷۹	جدول ۳-۳. نسبت جنسی شهر فسا طی دوره‌های آماری ۱۳۵۵-۱۳۸۵.....
۸۰	جدول ۴-۳. تحولات ساختار جمعیت بومی و مهاجر شهر فسا در سال‌های ۱۳۷۵-۱۳۸۵.....
۸۳	جدول ۱-۴. میزان سن پاسخگویان.....
۸۳	جدول ۲-۴. میزان تحصیلات پاسخگویان.....
۸۴	جدول ۳-۴. نوع فعالیت پاسخگویان.....
۸۵	جدول ۴-۴. میزان اوقات فراغت پاسخگویان.....
۸۶	جدول ۵-۴. تحلیل میزان اوقات فراغت شهروندان.....
۸۸	جدول ۶-۴. میزان اعتماد اجتماعی شهروندان به یکدیگر.....
۸۹	جدول ۷-۴. تحلیل میزان اعتماد اجتماعی شهروندان به یکدیگر.....
۹۲	جدول ۸-۴. نظرات شهروندان در رابطه با هزینه و منفعت در پرداخت عوارض.....
۹۳	جدول ۹-۴. تحلیل هزینه و منفعت شهروندان در پرداخت عوارض.....
۹۵	جدول ۱۰-۴. نظرات شهروندان در رابطه با هزینه و منفعت شرکت در انتخابات شورای شهر.....
۹۶	جدول ۱۱-۴. تحلیل هزینه و منفعت شهروندان در مشارکت در انتخابات شورای شهر.....
۹۸	جدول ۱۲-۴. نظرات شهروندان در رابطه با هزینه و منفعت شرکت در طرح‌های مشارکتی در امور شهری.....
۹۹	جدول ۱۳-۴. تحلیل هزینه و منفعت شهروندان در گرایش و علاقه به مشارکت در امور شهر
۹۹	جدول ۱۴-۴. نظرات شهروندان در رابطه با هزینه و منفعت شرکت در طرح‌های مشارکتی در

۱۰۲ امور محله.....
۱۰۳ جدول ۴-۱۵. تحلیل هزینه و منفعت شهروندان در گرایش و علاقه به مشارکت در امور محله.....
۱۰۷ جدول ۴-۱۶. نظرات شهروندان در رابطه با گرایش به مشارکت.....
۱۰۸ جدول ۴-۱۷. تحلیل مشارکت جویی شهروندان و دیدگاه فردی نسبت به مشارکت.....
۱۱۲ جدول ۴-۱۸. نظرات شهروندان در رابطه با احساس بی‌قدرتی.....
 جدول ۴-۱۹. تحلیل میزان احساس بی‌قدرتی شهروندان یا تصور از خویش‌تن و باور به موثر بودن.....
۱۱۴ جدول ۴-۲۰. تحلیل و ارزیابی کل متغیرهای پرسش‌نامه.....
۱۲۱ جدول ۴-۲۱. میزان نظارت شهروندان بر تصمیم‌گیری‌های مدیریت شهری.....
۱۲۲ جدول ۴-۲۲. میزان نقش و دخالت شهروندان بر تصمیم‌گیری‌های مدیریت شهری.....
۱۲۳ جدول ۴-۲۳. میزان نظر خواهی از عموم شهروندان قبل و بعد از انجام هر پروژه.....
۱۲۴ جدول ۴-۲۴. میزان اطلاع شهروندان بر تصمیم‌گیری‌های مدیریت شهری.....
۱۲۵ جدول ۴-۲۵. میزان تمرکززدایی و واگذاری اختیارات به نهادهای محلی.....
۱۲۶ جدول ۴-۲۶. میزان همکاری و مشارکت سازمان‌های غیردولتی (NGO).....
۱۲۷ جدول ۴-۲۷. میزان امکانات دریافت نظرات و پیشنهادات شهروندان.....
۱۲۸ جدول ۴-۲۸. میزان تلاش در جهت آگاهی‌های عمومی و ترویج فرهنگ شهرنشینی.....
۱۲۹ جدول ۴-۲۹. تلاش به منظور مشارکت بیشتر شهروندان در امور شهر.....
۱۳۰ جدول ۴-۳۰. میزان دسترسی شهروندان به اطلاعات شهری (گردش آزاد اطلاعات).....
۱۳۱ جدول ۴-۳۱. پاسخ‌های تشریحی به سؤالات ۴،۷ و ۱۰.....
۱۳۵ جدول ۴-۳۲. نوع آزمون مناسب برای سنجش فرضیات.....
۱۳۶ جدول ۴-۳۳. نتایج آزمون آلفای کرانباخ پرسشنامه فرضیه اول.....
۱۳۷ جدول ۴-۳۴. نتایج آزمون آلفای کرانباخ پرسشنامه فرضیه دوم.....
۱۴۱ جدول ۵-۱. الگوی مشارکت شهروندان در شهر فسا طبق نظریه ارنشتاین.....

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان شکل
۱۹	شکل ۱-۱. جمعیت نواحی پنج‌گانه شهر فسا.....
۱۹	شکل ۲-۱. ناحیه‌بندی و محله‌بندی شهر فسا.....
۲۲	شکل ۳-۱. فرایند کلی انجام تحقیق.....
۲۶	شکل ۱-۲. سه جزء مهم مشارکت.....
۴۳	شکل ۲-۲. مراحل انجام برنامه‌ریزی مشارکتی.....
۴۵	شکل ۳-۲. عوامل مؤثر بر میزان مشارکت افراد.....
۴۸	شکل ۴-۲. تأثیر عاطفه‌گرایی و خردگرایی در مشارکت اجتماعی.....
۴۹	شکل ۵-۲. رابطه انفعال‌گرایی و فعال‌گرایی در مشارکت اجتماعی.....
۵۲	شکل ۶-۲. الگوی نظری ارتباط میان شهروندان و مدیریت شهری.....
۵۲	شکل ۷-۲. نقش عناصر مدیریت شهری.....
۵۵	شکل ۸-۲. نمودار سیستماتیک از نظریه مشورتی.....
۶۱	شکل ۹-۲. مشارکت و نامشارکت از دیدگاه دریسکل.....
۶۷	شکل ۱۰-۲. چهار مرحله جلب مشارکت شهروندان بر اساس مدل موش.....
۷۲	شکل ۱۱-۲. مدل پلکانی هفت مرحله‌ای فرایند مشارکت.....
۷۵	شکل ۱-۳. موقعیت شهرستان فسا در استان فارس.....
۷۶	شکل ۲-۳. موقعیت شهر فسا در شهرستان فسا.....
۸۳	شکل ۱-۴. میزان سن پاسخگویان.....
۸۴	شکل ۲-۴. میزان تحصیلات پاسخگویان.....
۸۵	شکل ۳-۴. نوع فعالیت پاسخگویان.....
۸۶	شکل ۴-۴. میزان اوقات فراغت پاسخگویان.....
۸۷	شکل ۵-۴. میزان راستگویی شهروندان.....
۸۷	شکل ۶-۴. میزان دورویی شهروندان.....
۸۸	شکل ۷-۴. میزان متقلب بودن شهروندان.....

- شکل ۴-۸. هزینه و منفعت در پرداخت به موقع عوارض به شهرداری..... ۹۰
- شکل ۴-۹. هزینه و منفعت پرداخت عوارض در بهبود وضع شهر..... ۹۰
- شکل ۴-۱۰. هزینه و منفعت ضرورت پرداخت عوارض..... ۹۱
- شکل ۴-۱۱. هزینه و منفعت پرداخت عوارض در مقابل ارائه خدمات مناسب ۹۱
- شکل ۴-۱۲. هزینه و منفعت شرکت در انتخابات شورای شهر و تأثیر بر انتخابات..... ۹۳
- شکل ۴-۱۳. هزینه و منفعت شرکت در انتخابات شورای شهر و نقش شهروندان..... ۹۴
- شکل ۴-۱۴. هزینه و منفعت شرکت در انتخابات شورای شهر..... ۹۴
- شکل ۴-۱۵. ضرورت شرکت در طرح‌های مشارکتی..... ۹۶
- شکل ۴-۱۶. تشویق دیگران برای مشارکت در طرح‌های مشارکتی..... ۹۶
- شکل ۴-۱۷. صحیح نبودن شرکت در طرح‌های مشارکتی..... ۹۷
- شکل ۴-۱۸. علاقه به شرکت در طرح‌های مشارکتی..... ۹۷
- شکل ۴-۱۹. تشویق اطرفیان به شرکت در طرح‌های مشارکتی..... ۹۸
- شکل ۴-۲۰. وظیفه شناسی مشارکت در امور محله..... ۱۰۰
- شکل ۴-۲۱. هزینه و منفعت شرکت در امور محله و کسب احترام..... ۱۰۰
- شکل ۴-۲۲. هزینه و منفعت شرکت در امور محله و صرف وقت برای آن..... ۱۰۱
- شکل ۴-۲۳. هزینه و منفعت شرکت در امور محله و تحمل گرفتاری‌های آن..... ۱۰۱
- شکل ۴-۲۴. تأثیر مشارکت بر انسجام و همدلی بین شهروندان و مسئولین..... ۱۰۳
- شکل ۴-۲۵. شرکت در طرح‌های مشارکتی و احساس غرور..... ۱۰۴
- شکل ۴-۲۶. شرکت در طرح‌های مشارکتی و بهبود روابط شهروندان..... ۱۰۴
- شکل ۴-۲۷. تأثیر مشارکت بر آسان شدن کارها..... ۱۰۵
- شکل ۴-۲۸. تأثیر مشارکت بر ایجاد احساس مسئولیت در افراد..... ۱۰۵
- شکل ۴-۲۹. تأثیر مشارکت بر افزایش روحیه همدلی..... ۱۰۶
- شکل ۴-۳۰. تأثیر مشارکت بر استفاده بهینه از امکانات..... ۱۰۶
- شکل ۴-۳۱. میزان افراد قابل اعتماد در وضع کنونی..... ۱۰۹
- شکل ۴-۳۲. میزان تصادفی بودن پیش‌آمدهای زندگی..... ۱۰۹

- شکل ۴-۳۳. میزان تأثیر بخت و اقبال در پیشرفت در زندگی..... ۱۱۰
- شکل ۴-۳۴. تأثیر فرد بر پیش‌آمدهای زندگی..... ۱۱۰
- شکل ۴-۳۵. تأثیر فرد بر مسیر زندگی..... ۱۱۱
- شکل ۴-۳۶. میزان امکان برنامه‌ریزی برای آینده..... ۱۱۱
- شکل ۴-۳۷. میزان خوش‌بینی به زندگی..... ۱۱۲
- شکل ۴-۳۸. میزان نظارت شهروندان بر تصمیم‌گیری‌های مدیریت شهری..... ۱۲۰
- شکل ۴-۳۹. میزان نقش و دخالت شهروندان بر تصمیم‌گیری‌های مدیریت شهری..... ۱۲۱
- شکل ۴-۴۰. میزان نظر خواهی از عموم شهروندان قبل و بعد از انجام هر پروژه ۱۲۲
- شکل ۴-۴۱. میزان اطلاع شهروندان بر تصمیم‌گیری‌های مدیریت شهری ۱۲۳
- شکل ۴-۴۲. میزان تمرکززدایی و واگذاری اختیارات به نهادهای محلی..... ۱۲۴
- شکل ۴-۴۳. همکاری و مشارکت سازمان‌های غیردولتی (NGO) ۱۲۵
- شکل ۴-۴۴. میزان امکانات دریافت نظرات و پیشنهادات شهروندان..... ۱۲۶
- شکل ۴-۴۵. میزان تلاش در جهت آگاهی‌های عمومی و ترویج فرهنگ شهرنشینی..... ۱۲۷
- شکل ۴-۴۶. تلاش به منظور مشارکت بیشتر شهروندان در امور شهر..... ۱۲۸
- شکل ۴-۴۷. میزان دسترسی شهروندان به اطلاعات شهری (گردش آزاد اطلاعات)..... ۱۲۹
- شکل ۴-۴۸. روند مصوبات فرهنگی طی سال‌های ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۸..... ۱۳۱
- شکل ۴-۴۹. روند مصوبات عمرانی طی سال‌های ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۸..... ۱۳۲
- شکل ۴-۵۰. روند مصوبات اجتماعی طی سال‌های ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۸..... ۱۳۲
- شکل ۴-۵۱. روند مصوبات اقتصادی طی سال‌های ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۸..... ۱۳۳
- شکل ۴-۵۲. روند سایر مصوبات طی سال‌های ۱۳۷۸ الی ۱۳۸۸..... ۱۳۳

چکیده:

از نیمه دوم قرن بیستم مفهوم مشارکت با نگرشی نو به موضوعی کلیدی بدل شده است. از مهم‌ترین آثار مشارکت در فرایند برنامه‌ریزی و مدیریت شهری می‌توان به ایجاد علاقه و اعتماد در مردم برای توسعه و پیشرفت، استفاده بهینه از منابع و امکانات عمومی و خصوصی و کاهش تمرکزگرایی اشاره کرد. بنابراین مهم‌ترین ابزار برای مدیریت شهری موفق، بهره‌گیری از مشارکت مردم است که این مهم از طریق ارزش‌گذاری بر دیدگاه‌های مردم در موضوعات مختلف شهری به وجود آمده و با مشارکت اجتماعی همه گروه‌های شهری که به‌عنوان راهبردی جهت تغییرات شهری است می‌تواند تأثیرگذار باشد. مشارکت مردم در تمامی فعالیت‌های اجتماعی و از جمله برنامه‌ریزی و شهرسازی، امری است که امروزه در تمامی جوامع مورد پذیرش قرار گرفته و روز به روز نیز بر اهمیت آن افزوده می‌گردد. برای تقویت و گسترش امر مشارکت مردم در برنامه‌ریزی، شناخت عوامل مؤثر بر این امر ضروری است. مشارکت در کشور ما پدیده تازه‌ای نیست اما با رشد شهرنشینی و به تبع آن تغییر الگوی مشارکتی، لزوم بازبینی در این مفهوم و ارایه الگوی مناسب با نیازهای امروزی شهروندان احساس می‌گردد. تازه‌ترین زمینه مشارکت، مشارکت شهروندان در اداره امور شهرهاست. در ایران به دلیل فراهم نشدن ساختارهای اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و حقوقی مناسب با مشارکت‌شهری در سطوح محلی، منطقه‌ای و ملی و همچنین عدم وجود نظام مدیریت شهری مشارکت‌خواه، نقش مشارکت شهروندان در پروژه‌ها و طرح‌های شهری کم رنگ می‌باشد. شهر فسا با ۹۲۰۲۰ نفر جمعیت در سال ۱۳۸۵ از شهرهای پرجمعیت استان فارس است، از مشکلات فراوری مدیریت شهر فسا در خدمات‌رسانی مناسب به شهروندان که مرتبط با عدم مشارکت فعال شهروندان است را می‌توان به، کمبود درآمد مدیریت شهری در نتیجه عدم توانایی در خدمات‌رسانی مناسب به شهروندان، عدم همکاری برخی از شهروندان در رابطه با پرداخت عوارض به شهرداری، عدم رعایت هنجارهای اجتماعی از سوی برخی از شهروندان، عدم آگاهی شهروندان از حقوق و تکالیف خود در امور مربوط به شهر و عدم هماهنگی بین خواسته‌های شهروندان با برنامه‌های مدیریت شهری اشاره کرد. هدف اصلی مطالعه حاضر بررسی ظرفیت و قابلیت‌های مشارکت شهروندان فسایی در امور شهری و بررسی عملکرد مدیریت شهر فسا در رابطه با مشارکت شهروندان در امور مربوط به شهر است. در این تحقیق که از نوع کاربردی و توسعه‌ای است از روش تحقیق توصیفی-تحلیلی برای پاسخ به سؤالات و ارایه راه‌حل برای مسأله مورد نظر استفاده شده است. برای گردآوری اطلاعات از دو روش مختلف اسنادی و پیمایشی (پرسشنامه، مصاحبه، مشاهده) استفاده شده است. در پژوهش حاضر جهت بررسی عوامل مؤثر بر افزایش مشارکت شهروندان در مدیریت شهری و ارایه الگوی مناسب ابتدا به مطالعه ادبیات مربوطه پرداخته شد، پس از شناخت نظریات و الگوهای مختلف، در تحقق عملی مشارکت دو پیش شرط ضروری یعنی: ۱- گرایش و تمایل به مشارکت و ۲- امکان مشارکت، تشخیص داده شد. به عبارت دیگر برای تحقق عملی مشارکت باید دو عامل را بررسی کرد ۱- شهروندان ۲-